

M A G Y A R K U R I R.

Bécs, Pénteken, September' 17dikén, 1824.

Spanyol Amerika.

A' Morning-Chronicle, melly darab idő óta igen nevezetes tudósításokat közöl az Amerikai tartományokról, egyik utóbbi leírésében „Chili legújabb Constitutio“ felírás alatt, az itten következő levelet közli, melly Santiagóban Május' 14d költ: „Jelenttem volt, hogy nekünk új Constitúcióhoz vagyon szerencsénk. A' Chilibeliek csudálatos törvényhozók; ők képviselő Igazgatást akarnak képviselői gyűlés nélkül. Tisztviselők neveztetének-ki, a' kik, a' mint hallik, felelés terhe alatt lesznek, holott egyik sem cselekedhetik a' maga gondolkozása szerint. Az egész kormányt igazgatja egy aristokratai gyűlés, melly úgy szólván, maga nevezi-ki magát. Itten közlöm az említett új Constitúciónak rajzolatját.

A' végrehajtó hatalom egy fő Dictátorra bízott, kinek kötelessége kihirdetni a' törvényeket, 's ügyelni azoknak betöltésekre. Ennek az az elsőségi jussa vagyon, hogy az új törvénynek fő vonásait, minekutána azt a' Státus-tanács megerősítette, legelsőben ajánlhatja. Reá vagyon bízva, a' száraz és tengeri hadi erőnek rendbe szedése, és hogy az hova fordítassék, de sem egyiket sem másikat maga nem vezérelheti. Minden Tiszteket, a' Fő-Hadnagyi rangon alól, szabad akaratja szerint nevezhet-ki, hanem a' főbb Tiszteknél ki-neveztetésekre nézve, a' Senátust kell megkérdenie. Ő izen hadat, ő köt békességet a' Senátusnak helybehagyásával. Minisztereit a' Státus-tanács helybehagyásával vá-

lasztja. A' Senátus' megegyezésével, a' törvény' ítéletét meglágyíthatja, 's a' gonosztévőknek megkegyelmezhet. A' közönséges Tisztviselőket, ha azok nem alkalmasok elbocsáthatja, a' nélkül hogy az iránt előbb a' Senátust tartoznék megkérdeni; ha a' Tisztviselők hívségtelenségen kapattatnak, akkor is kiteheti őket, hanem ezen esetben tartozik előadni okait az illető törvényszék előtt. A' Senátus' megegyezéssel köthet békességi, szövetségi, és kereskedési szerződéseket. A' külső Udvarokhoz Követeket küldhet. Igazgatási foglalatosságaiiban három Státus-miniszter vagyon mellette.

A' Státus-tanács hét személyből áll, a' kik: a' fő törvényszéknek két tagjai, egy Praelatus, egy Generális, a' Státus jövedelmeinek Inspectorai, 's a' nemzeti gazdaságnak két Directorai. A' Státus-tanácsnak foglalatosságai: a' fő Directorral tanácsot tartani; az új törvényt elfogadni avagy visszavetni; az új Miniszterek' ki-neveztetését helybehagyni, 's az előbbeni' elbocsáttatásának okát adni; a' Státus költségeinek lajstromát, minekelőtte az a' Senátus elébe terjesztetnék, megvizsgálni; egy szóval a' Directornak minden fontos tárgyban meg kell kérdeni a' Státus-tanácsot. Ez minden héten kétszer gyűl-ösze a' fő Director' házában.

A' Senátus kilencz személyből áll, kik hat esztendőre választatnak, a' melly idő azonban ismét meghosszabbíthatatik. A' Senátusnak kötelességei közé tartozik a' törvények' kiszolgáltatására, úgy a' Státus Tisztjeinek magok viseletére felvigyázni;

az új törvényeket helybehagyni vagy visszavetni; a fő Directornak afféle rendszabásait, mellyek a Senátus ítélete szerint rossz következtetéseket vonhatnának magok után, avagy a fennálló törvényeknek sérelmet okozhatnának, tüstént felfüggeszteni; a Nemzet szokásaira és erkölcsére, úgy az ifjúság nevelésére is ügyelni; a polgári virtusokat észre venni, előmozdítani, 's ki eszközölni, hogy azok közönségesen megjutalmaztassanak; a magános kötelező-leveleket, és kezesség-vállalásokat védelmezni; minden egyes polgárnak virtusairól és szolgálatjairól lajstromot vinni; azokat a fő Directornak, vagy a nemzeti Kamarának, mint magokat érdemesítetteket ajánlani. A Senatus tiszte továbbá mindenféle egyesületeket, avagy társaságokat, minekutána azokat a fő Director ajánlaná, elfogadni, a had-izenéseket (a nemzeti Kamara megegyezésével) a békeség-kötéseket 's a t. az adókat, kölcsönvételeket, a Státus tisztviselőinek kineveztetéseket és elbocsáttatásokat, a városoknak, helységeknek építtetéseket 's a t. a közönséges innepi ezeremóniákat, mindenféle közönséges intézeteket megerősíteni; 's ezeken kívül még olly sok csekély kötelességei vagynak, mellyeket mind a végrehajtó hatalomra lehetett volna bízni. A bánás-módbeli kicsinységek, 's azon tárgyak, mellyekre a Senátus tartozik ügyelni, valósággal gyermekes dolgok, p. o. a magokat megkülönböztetett polgároknak, a polgári érdemeikről szóló nagy könyvbe való beírattatások ezen osztályok szerint: a) közönséges vagy mindennapi érdem; b) jeles érdem; c) hősi tekintetbeli érdem.

A nemzeti Kamara egy, nemzeti Tanácsadókból álló test, melly minden nevezetes alkalmatossággal egybehívattatik; tagjai számának 50-en feljül, 's 200-on alól kell lenni; egy nyolczadrésze minden esztendőben újonnan választatik. A tagok ottan tartoznak lakni, a hol a Senátus

egybegyül, vagy a hova a Senátus a Kamarát összehívja. Egy Státus-miniszter, a Senátus Titoknokja, 's a fő Ügyvéd, sors szerint 25 tagot választanak, kiknek tüstént egybe kell gyűlniük, hogy a törvényeket, mellyek a Senátus által terjesztetnek elébe, elfogadják, vagy visszavessék; ezek erősítik-meg, avagy vetik-vissza a hadat és békeséget illető kérdéseket, a kölcsönvételeket, adókat, a mindennapi, avagy hősi tekintetbeli érdemű polgároknak kineveztetéseket; ők választják a Censurabeli törvényszéket.

Minden gyűlés ideje csupán két rendbeli ülésből áll; az elsőben meghalgattatnak a törvények, és az azokat előterjesztőnek beszéde, a másodikban vitézetek alá vétetnek, 's határozás tételük róluk. A két ülésnek nem lehet tovább tartani két egymásután eső napnál. Minden kerületekben vagy egyházi vidékekben, mellyeknek 200 személyből álló lakosai vagynak, választógyűlések tartatnak, mellyeknek kötelességek abból áll, hogy azon polgárokat, kiknek az illető tiszti-hivatalok által érdemesekül ajánltatnak, elfogadják, avagy visszavessék. Ezen választógyűlések még azon jussal is bírnak, melly szerint kérhetik a végrehajtó hatalmat, hogy a Státusnak azon szolgáit, kik az ő ítéleteknél fogva, hivataljaikkal visszaéltenek, bocsássa-el.

A törvényszékekre nézve új rendszabás hozatott; de én részemről semmi javítást nem fedezhetek-fel a törvény kiszolgáltatásának ezen részében, melly ezentúl is kétségkívül olly gyalázatos fog lenni, mint a millyen volt eddig.

Elvégeztetett hogy egész Chili újra osztassék-fel tartomány-részekre, fő; és al-Delegatiókra, Praefecturákra, 's a t.; de jóllehet ezen Decretum kibocsáttatásának már szinte félesztendeje, változás még sem történt. A több javítások között, mellyek meghatározottak, egy ollyan is találtatik, melly

a' nemzeti erkölcsöt illeti; erre nézve egy erkölcsi törvény fog készítettetni, mellyben szorosán meghatároztatik mi a' polgárnak egész életébeli kötelessége, a' társasági egybeköttetésnek minden helyheztesésében.

A' nyomtatásbeli teljes szabadság nagy lármával hirdettetett-ki; de a' vallásnak mysteriumaival, dogmaival vagy szerszabásaival, avagy a' Catholica anyaszentegyház által közönségesen helybehagyatott erkölcs-systemával senkinek sem szabad foglalatoskodni. Ezen czélra nézve egy, a' nyomtatásbeli szabadságot illető törvénytészék' felállítatása rendeltetett hét személyekből; ezenkívül állítatik-még fel Literaturai-tanácsosokból egy Junta, mellynek minden sajtó alá készített irások elébe fognak terjesztetni, azon végből, hogy az azokban találtató ollyas helyekről, mellyek a' Censurával ellenkeznének a' Szerzőt intse-meg, a' ki is innen, ha nekie tetszik a' hét személyes törvénytészékre appellálhat.

Ebből áll az itten fennyen fogadtatott Constitutionának alkalmas pontos rajzolatja; a' többi, a' mit nem említettem, szint' ilyen ostobaság, 's teljességgel munkába vehetetlen.

Ha az ember ezeknek az okos Chilibelieknek ezen Constitutionának fogyatkozásait megmutogatja, 's figyelmetesekké teszi őket, mennyire hátrább vagy az atól, melly a' jó Ohiggins' Dictátorsága alatt hirdettetett-ki, azt szokták mondani, hogy az új Constitutionának szerzőji tapasztalás által oktattattak. Látták ugyan is Dél-amerikának többi Státusaiban, minémű rosz foganatja vagy a' képviselői Congressusnak; a' tagoknak választatása, a' mint ők állítják, békételenséget és féltékenységet okoz, 's a' Congressus tagjai csak azért gyűlnek-egybe, hogy az elébek terjesztett tárgyak felett haszontalan vittatásokba bocsátkozzanak. Az egyetértést, 's nyugalmas vizgálatot csupán kicsiny gyű-

léstől várhatni; 's sokkal jobbat a' fejedelmi hatalmat kevés emberre bízni mint sokra. Így gondolkoznak Santiagóban a' Chiliek; hanem a' gondolkozásnak ezen módja nem fog sokáig tartani, minthogy nekik sem az Igazgatásról helyes megfogások, sem más tárgyról, a' vallást kivéve, állandó vélekedések nincsen, 's ezen tekintetből azt hiszik hogy az általános engedelmesség kötelesség.

Chilinek éjszaki részében a' Coquimbói lakosok teljességgel megelegetlenek ezen új Constitutionával. A' kivitelért járó vám-ból való jövedelem csaknem mind Coquimbo tartományát illeti a' rézek hajón való elszállításánál fogva, mellyből a' Státusnak igen nagy haszna vagyon. A' Coquimboiak e' szerint, ismervén mit érnek a' Státusra nézve, függetlenebbek is mint a' többi tartományoknak lakosai, 's igen rosz néven veszik, hogy az Igazgatásbeli részvételből egészen kirekesztettek, és hogy előbbi befolyások, az új Constitutionának politcai szabásai által semmivé lett. Conception tartományában Chilinek déli részében hasonlóul nincsenek megelegetve a' lakosok az új Constitutionával. Azonban, közönségesen szólva, a' Chilibelieknek igen mind egy akármilyen Igazgatás formája vitetik is bé közikbe; 's ha az ember szabad kereskedést adna nekik, úgy, állhatatosan hiszem, örömet letennék azon terhet, hogy magok igazgassák magokat, 's meghódolnának valamely idegen Hatalmasságnak, Ők ezen történetet, az állandó nyugalomról való kezesség gyanánt vennék, 's örömmel fogadnák, mivel általa minden belső versengésnek 's polgári egyenetlenségnek vége szakasztatnék.

Spanyol Ország.

A' Drapeau-blac nevezetű Ujság, Madridból Aug. 23dikáról ezeket közli: „Azt mondják hogy Generális Latour-Foissac

nagy fontosságú leveleket fogott-el, melyekből némelly egybeesküdötteknek planumok és czéljok világosan felfedeztetett. Ezen levelek között, a' mint hallik, nevezetes summákra szöλλő Londoni váltó-levelek is találtattak, melyek arra valának rendeltetve, hogy azon summa pénzeknek segítségével az Országnak különbféle részeiben, 's kivált a' fő-városban lázadás támasztatnék. Ezen felfedezés után, a' mint állítják, Kurírok indítottak el Párizsba és Petersburgba."

A' Moniteur f. h. 5d következő Decrétumot közöl, melyet a' spanyol Király Aug. 19d bocsátott közre: 1) Minden, szolgálatban és azon kívül lévő katona személyek az Al-Hadnagyon kezdve a' Fő Kapitányig, magok megtisztítására köteleztetnek. 2) A' fő hadi törvényszéknél egy Biztosság állittatik, öt már magokat megtisztított tagokból, melyek között 3 katona, egy polgári-tiszt, és egy törvénytudós leszen, kik a' Tiszteknek, az Obersteren kezdve a' Fő Kapitányig magok megtisztításában foglalatoskodnak. 3) A' mi illeti a' többi Katona-tiszteket a' Fő Hadnagytól fogva az Oberst-Lieutenantig, azok a' tartományokban állitando Junta előtt tartoznak magokat megtisztítani. Ez a' Junta a' Fő-Kapitányból 's öt már magokat megtisztított tagokból fog állani. 4) A' hadi, Tanácsosok, 's az ezekhez tartozó személyek, valamint azok is, kik az Armadánál polgári szolgálatot viselnek, ugyan a' nevezett Junták előtt tartoznak magokat megtisztítani. 5) Kivétetnek a' magok megigazítása alól, kik a' segéd-seregeknek Spanyol Országba jövelekkor a' rogalista seregek között szolgáltak, ha ugyan azután által nem mentek a' Constitutiósokhoz; kivétetnek nem különben, valakik a' thrónus jussainak védelmezését illető dolgokra alkalmaztattak, úgy azok is, kik állandóul az én vagy valamelyik királyi familia tagja mellett valának. 6)

A' katona - személyek' magok megigazítása körül ugyan azon formalitások tartassanak - meg, melyek a' polgári tisztségbeliek körül tartatni szoktak. 7) Az eddig említett czikkelyeknek annál inkább lehető teljesítések végett, a' magok megigazítása alá vettetett Candidatusok feleljenek-meg a' következő pontokra: 1. 1820 Jan. elsőjén hivatalban voltak e; 2. hol voltak és melyik sereghez tartoztak akkor; 3. melly napon és helyen, 's kinek parancsolatjára esküvének-meg a' Constitutióra; 4. minémű tisztségeket, vezéri hivatalokat, vagy Biztosságokat kaptak 1823 Dec. 31dikéig, mindenik tisztségben meddig szolgáltak, hol és mindenik helyen meddig mulattak ezen három esztendőök alatt 5. nem voltak e tagjai valamely titkos társaságnak, 6. nem voltak e nemzeti önnvállalkozottak, avagy valami patrióta társaságnak Ujságíróji avagy szószöllőji; nem szolgáltak e a' royalista seregek ellen, 's ha szolgáltak, melyik seregben és tartományban; 7. nem voltak e tagjai a' Royalisták ellen felállított hadi törvényszékeknek, minémű perben hoztak ítéletet, és melyet, 's kik voltak azon hadi törvényszéknek többi tagjai; 8. mikor és mi módon tértek-viszsa a' törvényes felsőség alá; 8) Az ezen pontokra való feleletek a' tartományokbeli Fő Kapitányoknak adassanak-bé, mikor kinek kinek maga megigazítása a' fő hadi tanács elébe kerül; a' kiknek magok megigazítások valamelyik Junta elébe tartozik, azok is a' Fő Kapitányoknak adják-bé feleletjeiket; 's mind ezek azon okból történjenek így, hogy a' személyeknek ugyan azon léteket, annál inkább bé lehessen bizonyítani 9) Valaki a' 7d czikkelyben megnevezett környülállások közül valamelyiket kihagyná avagy formájából kivenné, már csak ezen egy tettéért alkalmatlanná teszi magát a' megigazításra, 's ha a' szükség úgy kívánja, az ezen hazugság által elkövetett vétségének minémű-

sége szerint, perrel tovább kerestetik. 10) A' perek azon szerint indíttassanak-el, a' mint a' kérdésben lévő feleletek bérjónnek. 11) Ha valaki vonogatná magát az útasítás adástól, vagy azt akárminémű oknál fogva a' rendes időn túl halogatná, ellene a' törvény útján lehet banni. 12) A' megtisztulásra megkívántató feltételek ezek: az én királyi személyemhez, jussaimhoz, és igazgatásomhoz való szeretet; a' keresőnek political magaviselete, és az a' tisztelet, mellyben a' közönség előtt vagyon. A' meg nem tisztúlhatásnak feltételei: a' constitutiós Igazgatáshoz ragaszkodás, 's a' kérőnek vagy keresőnek veszedelmes principiumairól való köz vélekedés.

Nagy Britannia és Irlandia.

Az Aschantékkal való mostani háborúról Londonban igen körülállásos tudósítás tétetett közönségessé, melly csaknem két lapját fogja-el az ánglus Couriernek. Az említett tudósításban felette nevezetes dolgokat talál az ember az Aschanték' politicájáról, babonás vélekedéseikről, és hatalmokról. Ezen vademberek annyira megrémültek még az utóbbi időkben az Ánglusoknak előmeneteleken, hogy mindenféle feltételekre reállottak volna Szír Maccarthy akaratja szerint; de ő elmulasztotta a' kedvező alkalmatosságot, 's nem helyhezette magát olly karba, hogy az Aschantékkal, mikor ezek újra neki bátorodtak, megmérkőzhessen. Ezen Szereesen Országnak Királya három esztendeje hogy készül reá hogy az Ánglusokkal szövetséges tengerpartokat megtámadja, 's azokon némellyekkel egyetértést szerzett. Innen lehet magyarázni a' Fantiknak 's minden honni seregeknek árulásokat. Maccarthy felette nagy bizodalmit helyhezteté a' Cape-Coasti lakosokban, 's az volt a' szándéka, hogy egyesén Comassiét fogja megtámadni; hanem az Ánglusokkal szövetsé-

ges szeresen népeknek elesett a' kedvek, a' midőn látak hogy a' Kormányzó nem hoz szükséges segítséget, hanem csupán egyedül jön-vissza Sierra-Leoneból. Az Aschanték Királya nagy félelemben volt, vagy legalább úgy tettette magát; bálvány-istenének minden nap tíz szűz leányt áldozott-fel, 's imádkozott Országának szerencséjéért. A' midőn meghatározta az ánglus Coloniák ellen való menetelét, ezen emberevőhöz illő szavakat mondotta: „Kezemre kell kerítenem, ezt izené a' Kormányzónak, a' fejedet, hogy kaponyádat Országomnak nagy dobjára függeszthessem, 's állkapezádat dobverő gyanant használhassam.“ Nevetve emlegette Szír Maccarthy ezen fenyegetődzést; hanem az iszonyú történet úgy hozta magával, hogy az rajta betű szerint bételjesítették.

Francia Ország.

Chateaubriand Úr ismét vissza jött Párizsba Neufchatelből a' Schweitzből, hol néhány napokig mutatott.

A' Quotidinne így ír: „Brestben négy ezer főből álló Línea-gyalogság gyűl-egybe, melly az Antillak, Guadetoupe, Bourbon, és Senegal szigetekbeli őrizetnek szaporítására rendeltetett.

Orosz Birodalom.

Gróf Osten-Sacken az első Ármadának Fő-vezére Rigánal Aug. 12d 16,000 emberből álló sereget mustrált-meg. A' Gróf a' többi tartomány-osztályokban fekvő első Ármadabeli seregeket is megvizsgálván, midőn Ő Felsége Pensaba fog érkezni, ottan kísézői közé esatolja magát. |

Hollandia.

Ő Felsége a' Hollandiai Király Aug. 18d költ határozásánál fogva a' Belgiumi Kereskedő-társaság' cikkelyeit megerősítette, 's az azoknak készítése végett egybehívattatott Biztosságot elbocsátotta. Ezen

társaságnak rendszabásai 109 czikkelyből állanak, 's a' többek között határozásai ezek: A' társaság 1850d esztendeig fog fennállani. Munkásságaira öt tagból álló Igazgatás fog ügyelni, 26 Biztosnak felvigyázása alatt, kik az Igazgatókkal egygyűlése alatt, kik az Igazgatókkal egygyűlése formálják a' társaság' tanácsát. Amsterdam 8, Antverpia 4, Rotterdam 3. Brüssel 2, Gent 2 Biztost tartoznak adni, a' többi városok egyet-egyet, kiket a' Király nevezki. A' tanács esztendőnként kétszer gyűl-egybe. Az Igazgatásnak Hágában leszen a' helye.

Magyar Ország.

A' Hazai Tudósítások szerint: Budán f. h. 8d emlékezetes innep tartatott a' városi fő Plebánia templomban; t. i. Fő Tiszt. Korbély Antal Úr Ildai Boldog-Aszszony Apátura, Nagy-Váradi Kanonok, a' Budai fő Gymnasiumnak, és a' Nemzeti Iskoláknak helybeli Directora, és a' tudományok Commissiójában a' Nagy Mélt. Magyar Királyi Helytartó Tanács mellett Assessor, Papságra való felszenteltetésének Jubileumát, úgynevezett második Primitiával tartotta. A' tudományok és nevelés iránt tetemes érdemekkel díszeskedő férjfiú Nagy Mélt. Rudnay Sándor Herczegnek figyelmét olly annyira magára vonta, hogy ez önként Manuductora kívánna lenni, és ezen innepet minden módon fényessé tenni. Egész egyházi pompával ment végbe a' nagy Mise, mellynek pompáját nevelte a' jeles muzsika, a' tanuló Ifjúságnak tisztelkedése, és a' mozsarak' dörgése. Számos és jeles vendégek kívánták a' szerencsés öregnek örömét nevelni; Fő Tiszt. Jordánszky Elek Úr pedig, az Esztergomi fő Káptalannak Kanonokja, és Szászvári Apátur olly ékes és szívreható magyar predikátziót mondott, hogy mind az örvendező Papnak dicsőségét tetézné, mind a' keresztyén Híveknek a' Papi Rend iránt

való buzgóságát fogamatosan nevelné. A Nagy Mélt. Primás Herczeg ezen napnak fényét és örvendezését az által méltóztatott öregbíteni, hogy a' Jubilans Apátur Urat számos egyéb Urakkal gazdagon megvendégelte.

Ő Cs. K. Felsége a' Munkácsi Ns Káptalanban Fő Tiszt. Olsavszky János Urat, Archi Diaconussá; Fő Tiszt. Tabakovich Mihály Urat Primiceriussá, vagyis Cántorrá; Fő Tiszt. Ambruchovics István Urat Ecclesiarchává, vagyis Custóssá nevezni méltóztatott.

Rosenbergából (Liptó Vármegyében) Aug. 25d írják, hogy azon hónap 21d napján Mélt. és Fő Tiszt. Bélik József Szepesi Püspök Úr oda megjelent, és Vág' hidjánál a' Magistrátus Deputatiója által fogadtatván, harangok' zengése, és mozsarak durrogása közt a' Plebánia házban megszállott, a' hol Ő Méltóságát Fő Tiszt. Kermárszky Pál Prépost és Plebánus Úr jeles beszéddel fogadta; azután pedig a' Gymnasium' Directora, Professorai, és az Ifjúság ékesen köszöntötte; végre a' Likavai Kir. Uradalomnak Tisztjei Benedekfalvi Detrich Márton Úr által vezettetvén, tettek tiszteletet. Más nap a' Mélt. Püspök Úr nagy Misét mondván, annak végezetével a' Bérnálás' szentségét nagy sokaságra feladta. Innen Árvába ment, 's a' mint hallottuk, Galliczián keresztül Sept. 14d fog visszatérni Szepesi lakására.

Szombathelyről, Sept. 14d. Örömmel telik-el szíve az igaz hazafinak, midőn anyai nyelvét, Nemzetének ezen legdrágább kincsét nagyobb fényben szemlélheti. Illy örömben vettünk mi részt a' mult holnap' 21d, midőn a' Szombathelyi kisdud Magyar Társaság' néhány ifjú tagjai dicséretet és követést érdemlő igyekezeteknek nyilvánosságos probáját adak. Ugyan

is ezek közül hárman, kik a' Philosophiának első esztendőbeli Hallgatói valának, a' Magyar Nyelvtudományból felvett állításokat helyesen fejtegették, és meggyőző okokkal vitatták; hatan pedig, kik a' Philosophiát második esztendőben hallgatók, a' Nyelvtudomány' és Irásmód' törvényei szerint önnerejüleg kidolgozott munkákat olvastak-fel. Valamint az elsők között Bertha Antal a' dolognak egyenes és világos előadása által magát megkülönbözteté: úgy a' másodrendbeliek között Szalay Sándor és Németh János közdicséretet érdemlettek, ez Szápáry Péternek nagylelkűségét minden nagyítás nélkül, híven írván-le, amaz pedig az őszi időnek ártatlan örömeit érzékenyen festegetvén. Nem lehetett végre hallani illetődés nélkül Németh Jánosnak bucsuzó 's köszönő beszédjét, se pedig szív indulás nélkül az öszvesereglett Ifjúságnak a' Hazához intézett énekjét. (Ezt olvashatni a' jövő Kedveskedőben) Többnyire ezen Intézetnek alkotója és kormányozója T. T. Bitnitz Lajos Professor Úr kinek buzgó fáradozása nagy reménységet nyujt nemzeti nyelvünk' tökéletesítésére. A' jelesebb Hallgatók között különös figyelmet érdemel Mélt. Skerlecz József Úr, Cs. K. Kamarás, ki nem csak jelenlétével, és az érdemeseknek osztogatott dicséretekkal ösztönözte az Ifjúságot a' szorgos munkásságra; hanem a' Philosophiának érdeemes Tanítójit, és a' nyelv' ügyében különös szorgalommal fáradozó Ifjakat igazi Magyar szivességgel és nyájassággal meg is vendégelte.

A' közelebbi levelünkben említett tüneményről újabban Debreczenből így írnak: Nevezetes volt azon levegőégi látás, melly f. eszt. Aug. 11d estvéli 7 óra 45 minutumtól fogva 8 óra 3 minutumig, és így egy fertály órán túl, sok ezer nézők' figyelmét nálunk elfoglalta. Annak kezdete hasonlított az úgynevezett csillag-

szaladások vagy lecsések kezdetéhez; t. i. egy világos golyobisoeska hirtelen előállott és feltetszett, 's a' kis gönczölszekere' hátulsó kerekeitől, csaknem függő egyenes lineában, mint valamely egyenes kard, vagy páleza egy ölnyi formán leereszkedett a' földfelé. Ezen függő egyenes állásból kevés perczenések múltával kígyóforma tekergésre ment által; majd az arabiai ötös szám, és ismét a' nagy kerek S betű formáját követte. Annakutána a' felső része keletről nyugotra fordulván: a' hármas arabiai számhoz hasonló lett. Végezetre a' közép napkeletre kiesucsosodván, mintegy 20—25 grádusnyi görbeszárú szegeletet látszott formálni, mellynek feje napkeletre, két szára napnyugotra nézett, vagy egy nagy dült V forma Betát mutatott, a' melly formában megmaradván, lassanként vékonyodott és végezetre láthatatlanná lett. Ezen látás kezdetekor még nem igen valának láthatók a' csillagok; de elmúlása után csak hamar láthatókká lettek a' fűrő-csillag, a' repülő-sas, és a' nagy gönczöl-szekere' második nagyságú csillagai. Ennélfogva úgy tetszett hogy a' kis gönczölszekere' hátulsó kerekei szomszédságából a' nagy gönczöl-szekere két hátulsó kerekének tartott azon egyenes lineájú világosság, melly kard jelnek látszott. Itt mintegy 30—35 grádusnyira lebegett az egy ideig, és a' mondott változásokon általmenvén úgy, vonódott az lassan lassan napnyugot felé egy kevéssé, mintegy a' gönczölszekere' elsőbb kerekei felé.

Szinte ezen a' héten gyűlvén mindenfelől a' Debreczeni Országos vásár, a' távolról jöttek-is tanúbizonyságot tettek a' felől, hogy a' leírt látást csaknem azon egy időben a' mondott formákban és az ég megnevezett helyén látták N. Váradon, a' Szilágyban, Miskólczon, és egyebütt.

Mennél több, és mennél távolabb eső helyekről lehetne venni környülállásos tu-

dósításokat: annál többet tehetne az ezen nevezetes tűnemény magosságának kitanulására. Hát ha édes Hazánk éjszak-nyugoti részeiben leesett volna; vagy talán azonkívül-is: valósággal a' közelebb való tapasztalások' velünk lejendő közöltetése becses lenne.

Megjegyzésre méltó: hogy a' levegőég nálunk a' mondott időben tiszta és csendes volt; a' szinte feljövő hold a' tűneménytől legalább 150 grádusnyira esett. Rendes volt hogy a' nép azt Sárkánynak nevezte és felső részéről mind fejről beszélt, alsó részéről mint farkáról; a' jelentésének sokféle próbálgatása is pedig el nem maradt.

H i r d e t t e t i k.

Hogy Nemes Kraszna Vármegyében lévő Borzási fiscalis Józsiág, mellynek közép becsü arra 9321 fr. és 21 xroat térszen conv. pénzben, a' F. K. Thesaurariusnak Augustus' 5d, 8281 szám alatt, úgy nem külömben a' Felséges Udvarnak e' folyó esztendőnek Mártzius' 19d. $\frac{10610}{383}$ Szám alatt költ kegyelmes rendeléseinel fogva, a' jövő 1825 esztendőnek Januarius 12d inscriptió mellett a' többet ígérőknek örökös áron el fog adaitatni. Azok tehát, a' kik ezen jószágot megvenni szándékoznak, ne terheltesenek öt hónapoknak eltelése alatt, széndékjokat a' F. K. Thesaurariusnak előre írásban kinyilatkoztatni, és az említett napon Szebenben megjelenni. N. Szeben Augustusban 1824.

Szarvas-marha eladás.

Herczeg Pálffy József' Bátorkeszi és Marczelházi egyesült Uradalmainak részéről ezennel köz hírré tétetik, hogy f.

Sept. hónap 20d és 21d napjain a' Pathi Pusztán Komárom Vármegyében, Komáromhoz egy órányira a' Duna mellett, Izsán alól, a' szokott délelőtti és delutáni órákon, alább megírt eredeti magyar feleslegvaló Szarvas-marhák közönséges kótyavetye' útján a' többetígérőknek kész pénzen eladatnak; u. m:

- 126 darab fejős-tehén;
- 41 — két esztendős üsző;
- 26 — egy esztendős —;
- 55 — idei nőstény-borjú;
- 4 — 3—5 eszt. bika;
- 8 — két eszt. —;
- 8 — egy eszt. —;
- 59 — idei hím-borjú;
- 8 — három eszt. tinó;
- 33 — két eszt. —;
- 32 — egy eszt. —.

A' venni akarók a' fentnevezett napokra és helyre meghivattatnak.

Ugyancsak Herczeg Pálffy József Detrekeői Uradalmának részéről köz hírré tétetik, hogy Malaczka Mező-városában jövő Octóber' 4, 5, és 6d napjain a' következő feleslegvaló eredeti Sweitzer szarvas-marhák, a' szokott reggeli és delutáni órákon a' többet ígérőknek kész pénzen el fognak adaitatni; u. m:

- 136 darab fejős-tehén,
- 8 — három esztendős üsző;
- 58 — két esztendős —;
- 30 — egy esztendős —;
- 50 — idei nyósten borjú;
- 12 — 3—5 esztendős bika;
- 23 — két esztendős —;
- 41 — idei hím borjú;
- 20 — két esztendős tinó;
- 2 — idei tinó.

Meghivattatnak a' venni akarók, hogy a' rendelt napokon nevezett helyen megjelenni ne terheltesenek.